

Empower Youth, Explore stories - EYES

A helyi örökség nyomában: Útmutató fiatal kutatóknak

Készítette

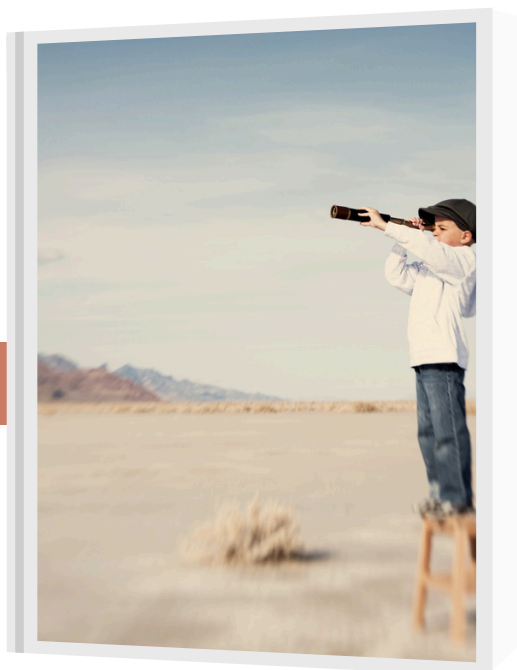
Az Európai Unió
társfinanszírozásával

Projektszám: 2024-2-DE04-KA220-YOU-000293002

TARTALOMJEGYZÉK

1	BEVEZETÉS: MIÉRT ÉRDEMES FELFEDEZNI AZ ÖRÖKSÉGEDET?	3
2	A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG NYOMÁBAN	6
 Hogyan lehet a kulturális örökséget kutatni	
 A kutatás egy jó kérdéssel kezdődik: Mi érdekel engem?	
3	A KUTATÁS	11
 Személyes történeteket gyűjtő interjúk	
 Forráskutatás	
 Terepmunka	
4	A KUTATÁSI BESZÁMOLÓ	29
 A beszámoló formátuma	
 Segédanyagok	
5	FIATALOK NEMZETI KUTATÁSAI	32
 Belgium (ELAN)	
 Lengyelország (FSLD)	
 Magyarország (YBB)	
 Szerbia (EDIT)	
 Németország (EUD)	
6	KÖVETKEZTETÉSEK	34

1. Miért érdemes felfedezni az örökségedet?

Felmerülhet benned a kérdés: miért is foglalkozzák a kulturális örökséggel? Miért fontos, hogy törődjek a saját kulturális örökséggemmel? Képzeld el, hogy megnyitod a közösségi média-fiókodat, és az teljesen üres. Nincsenek üzenetek, képek, megosztások, lájkok – csak az alapfunkciók maradtak. Valószínűleg eléggé megrémülnél, igaz? De pontosan miért?

Miért olyan fontos megmutatni a képeket rólad és a barátaidról, bulikról, nyaralásokról vagy koncertekről? Miért olyan fontos megmutatni, mely hírességeket követed, milyen zenét hallgatsz, milyen játékokkal játszol? Miért fontos megmutatni, milyen jól néztél ki az új cipődben vagy frizuráddal?

Azért, mert ezek mind a személyiséged kifejeződései. Példák arra, hogy mit szeretsz, mi fontos számodra, és mit szeretnél. Ezek a hovatartozásod és kapcsolataid jelei. Azt mutatják, hogy nem vagy egyedül, hanem egy közösség része vagy. Ezek mind történeteket mesélnek rólad, arról, ki vagy. A közösségi média-fiókód segít emlékezni a saját történeteidre, megmutatja a múltadat, és előhívja az édes (és néha keserű) emlékeket. De a fiókod nem csak neked szól: mások felé is közvetíti a történetedet, hogy könnyebben kapcsolódhassanak hozzád.

A kulturális örökség a társadalmunk közösségi média profilja: megmutatja a közös személyiségünket, azt, hogy mi fontos a közösségünk számára, mit tartunk értékesnek, szórakoztatónak, szépnek vagy csúnyának, helyesnek vagy helytelennek. Megmutat mindent, ami összeköt minket – történeteket és történelmet, nyelvet, zenét, ünnepeket, hagyományokat. Ezeket gyakran természetesnek vesszük, sőt, nem is mindig láthatóak tudatosan, mégis válaszokat adnak nagyon személyes kérdésekre: Honnan jövök? Mi tesz engem azzá, aki vagyok? Miért úgy csinálom dolgokat, ahogy csinálom? A kulturális örökség tájékoztató pontot ad ebben a néha zavaros világban.

Miért fontos az örökség?

Az örökség különféle érzelmeket válthat ki belőlünk – pozitívakat és negatívakat is. Éppen ezért hasznos lehet, ha van egy eszköztárunk arra, hogyan fedezzük fel és beszéljünk egy ilyen fontos és néha kihívást jelentő témáról. Az emberek számára sokféle okból lehet fontos az örökség, például azért, mert:

- Szép.
- Ez az, ami eszünkbe jut, amikor az „otthonra” gondolunk.
- Része annak, akik vagyunk.
- Érezhetjük benne a szellemiséget, a saját történelmünket.
- Itt sétáltatjuk a kutyánkat.
- Ez a szülővárosunk, és a családjunkra emlékeztet.
- Kényelmetlen érzéseket kelt, és jobban szeretnénk megérteni.

Az örökség segíthet abban, hogy kapcsolódjunk. Kapcsolatot teremthet egy közösséggel, egy hellyel vagy egy közös múlttal. Különféle nézőpontokat tükröz különböző kultúrák és generációk között, és kulcsfontosságú a helyi identitás és egyediség szempontjából. Ez a kapcsolódás erősítheti a valahová tartozás érzését, inspirálhatja a kreativitásunkat, és hozzájárulhat a jóllétünkhöz. Az örökség minden eleme hozzájárul ahhoz, hogy kik vagyunk egyénként. Stabilitást és biztonságot ad, mert megmutatja, hogy egy olyan közösség részei vagyunk, ahol jó lenni.

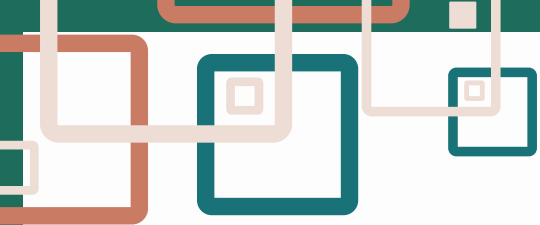
Az örökség kérdéseket vet fel

Az örökségünk kihívást is jelenthet számunkra. A múltunk megértése arra készíthet, – és kell is, hogy készítsen – hogy kérdéseket tegyünk fel a jelenünkkel kapcsolatban. Bár az örökség erősítheti a valahová tartozás érzését, előfordulhat, hogy pont az ellenkezőjét váltja ki: azt érezzük, nem tartozunk oda. Vannak emberek és közösségek, akik nem mindig látják, hogy az ő identitásukat, történeteiket ünnepelelnék vagy elismernék. „Vannak az örökségnek olyan részei, amelyeket nem kell ünnepelelni.” De még ezeket is meg kell őrizni és meg kell érteni.

Az örökségről való beszélgetés felszínre hozhat olyan múltbéli történéseket is, amelyeket elrejtettek vagy elhallgattattak. Ez néha kellemetlen érzéseket válthat ki: veszteséget, dühöt vagy szégyent.

Fontos azonban, hogy ezeket a témákat megértsük, mert ez segít abban, hogy a jelen társadalmát és a jövőt felelősséggel alakítsuk.

Hogyan használd ezt az útmutatót

Ha eddig a bekezdésig eljutottál, valószínűleg érdekel a kulturális örökség kutatása. Az is lehet, hogy saját kulturális örökség-kutatási projektet szeretnél indítani. Ha így van, ez a dokumentum segít neked abban, hogy megtaláld a témát, elvégezd a kutatásodat és dokumentáld az eredményeidet.

A folyamat végére azt is megtanulod majd, hogyan alakíthatod át a kutatásod eredményeit és a kulturális örökséged témáját egy applikáción alapuló kulturális örökség sétává. Másképp fogalmazva: a kutatásod befejezése után megtanulod, hogyan készítsd el azokat az anyagokat, amelyekre egy mobilalkalmazás megtervezéséhez szükség lesz. Ez az alkalmazás végigvezeti majd az érdeklődőket a közösségeden vagy a régiódon, hogy felfedezze azokat az emlékeket, hagyományokat vagy jeles alakokat, amelyek jellemzőek erre a helyre, és amelyeket azért szeretnél megosztani másokkal, mert jelentést hordoznak számodra.

De kezdjük az elején: először a kulturális örökség kutatásával foglalkozunk. Ebben az útmutatóban elmagyarázzuk, hogyan fedezheted fel a saját kulturális örökségedet (spoiler: nagyon egyszerű!), és milyen lépésekben vizsgálhatod meg a választott kulturális-történelmi témát. Ez a munka nagyrészt emberekkel való beszélgetéssel és kérdezéssel, könyvtári vagy levéltári kutatással, valamint helyszínek, emlékek, épületek és terek meglátogatásával történik, amelyek valamilyen módon kapcsolódnak hozzád.

Az útmutató harmadik részében könnyen használható segédanyagokat is találsz, amelyek segítenek a kutatási eredményeid rögzítésében és rendszerezésében: lépésről lépésre haladó útmutatókkal és sablonokkal. Figyeld a „toolbox” jelölésű dobozokat az egyes fejezetek végén. Ezek jelzik majd, mely sablonokra és útmutatókra van szükséged, és mikor érdemes őket használni. Nem kötelező őket használnod, de nagyon megkönnyítik a munkádat!

2. A kulturális örökség nyomában

2.1. Hogyan lehet a kulturális örökséget kutatni?

Tulajdonképpen mi is tekinthetsz saját kulturális örökséged? A válasz erre a kérdésre leginkább RAJTAD múlik! Az örökség lehetnek olyan helyek, ahová szívesen jársz – például az óvárosi templom, vagy az a hatalmas fa a parkban, amelyre már a szüleid is felmásztak. Lehetnek kulturális események és ünnepek, amelyeken részt veszel – például a minden nyáron megrendezett városnapok. Lehetnek olyan hagyományok, amelyek különösen jellemzőek a közösségedre – például a farsangi ünneplés tél végén. Lehet egy helyi kézműves mesterség is, például egy jellegzetes fazekastechnika, amely jellegzetes a régiódban.

De mit jelent mindez számodra, aki most kezded felfedezni a kulturális örökséget? Azt jelenti, hogy nem csupán résztvevő, tanuló vagy csendes megfigyelő vagy. Kutatóvá válsz. Kérdéseket teszel fel: Honnan ered ez a hagyomány? Hogyan alakult az idők során? Kik azok az emberek, akik őrzik vagy életben tartják? Mit jelent ez az örökség az itt élők számára? Hogyan hat az egyénekre és a közösségre? Milyen nyomokat hagy az embereken, az épületeken vagy a tájban? Te keresed a történetet az örökség mögött — és a saját szavaiddal meséled el azt a világnak.

- Fedezd fel a környezeted új szemmel, és vedd észre az utcák, épületek, szokások vagy beszélgetések mögött rejtőzítő történeteket, amelyek mellett talán nap mint nap elsétálsz.

- Tegyél fel valóban fontos kérdéseket. Beszélj időssekkel, szomszédokkal és szakértőkkel. Tudd meg, mit tudnak. Fedezd fel, mire emlékeznek.

- Látogass meg olyan helyeket, ahol a múlt még ma is jelen van. Figyeld meg közelről az építészetet, a műemlékeket, a temetőket, a falfestményeket, a közösségi tereket, könyvtárakat és találkozóhelyeket.

- Merülj el az archívumokban, és keress elfeledett dokumentumokat, fényképeket vagy újságcikkeket, amelyek rávilágítanak arra, ki vagy és hol élsz.

- Dokumentálj mindent, amit találsz és érzel. Használj jegyzeteket, skicceket, hangfelvételeket, fényképeket és videókat.

- Meséld el a történetet a saját hangodon. Rendezd a munkádat egy olyan beszámolóba, amely megmutatja, mit tanultál, és miért fontos mindez.

A helyi örökség kutatása olyan, mint a múlt nyomozójának lenni — nyomokat keresni annak megértéséhez, hogy mi történt, mit jelentett egy-egy szimbólum, és hogyan formálódtak a körülötted lévő helyek és hagyományok. Ebben a fejezetben három kulcsfontosságú módszerről ismerkedhets meg, amelyek segíthetnek ebben: **személyes történeteket gyűjtő interjúk, forráskutatás és terepmunka**. Mindegyik másra összpontosít, és más erősségekkel rendelkezik. Együtt alkalmazva pedig segíthetnek abban, hogy mélyebb és átgondoltabb megértést szerezz a helyi örökségről.

**Személyes
interjúk**

A személyes történeteket gyűjtő interjúk lehetővé teszik, hogy közvetlenül az emberektől hallj történeteket, akik átéltek egy történelmi eseményt vagy időszakot. Megtudhatod, mire emlékeznek, mit éreznek egy hely iránt, és mit jelentenek számukra bizonyos hagyományok. Ezek személyes történetek, amelyeket gyakran sehol máshol nem jegyeztek le, és alternatív nézőpontokat kínálhatnak. De fontos emlékezni arra, hogy az emberek emlékeket osztanak meg, nem pedig pontos tényeket. Az emlékek nemcsak szubjektívek, illetve hiedelmek és érzelmek alakítják őket, hanem idővel változnak is.

Forráskutatás

A forráskutatás segít elmélyülni régi dokumentumokban, például újságokban, térképekben, fényképekben és könyvekben, hogy megismerd egy hely vagy egy hagyomány rögzített történetét és fejlődését. Ezeket a forrásokat gyakran „hivatalosnak” tekintik, de ugyanúgy tükröznek választásokat is: mit írtak le, ki írta le, és miért. Segítenek megérteni, hogyan ábrázolták a múltban a helyeket és a történeteket, és mit tartottak megőrzésre érdemesnek.

Terepmunka

A terep látogatás lehetővé teszi, hogy saját magad fedezd fel a helyszínt - hogyan néz ki most, hogyan használják, és mi maradt meg a múltból. Közvetlen, vizuális érzékelést ad a térről és a környezetről, és olyan részleteket is felfedhet, amelyek nem jelennek meg interjúkban vagy dokumentumokban, például építészeti stílusokat, használatra utaló informális jeleket vagy rejtett jellegzetességeket.

Mindegyik módszernek megvannak az erősségei, de együtt teszik lehetővé, hogy különböző nézőpontokból tekintsünk a múltra. A személyes emlékek, a történelmi források és a mai megfigyeléseink kombinálásával nem egyetlen, teljes történetet kapunk, hanem a múlt összetettségének differenciáltabb és gazdagabb megértését, valamint azt, hogy ez hogyan formálja a helyi életet ma is.

A három kutatási módszer kiegészítő szerepe

Módszer	Szerepe a kutatási folyamatban	Kapcsolata a többi módszerrel
Interjúk	A történelmi forrásokat személyes élményekkel egészíti ki	Személyessé teszi és árnyalja a forrásokban olvasottakat és a terepi látogatás tapasztalatait
Forráskutatás	Történelmi háttérrel nyújt	Az interjúk és a terepmunka előkészítését szolgálja
Terepmunka	Saját megfigyelések és a terek, szokások vizuális feltárása	A forrásokból és interjúkból származó eredmények térben is kézzelfoghatóvá válnak

Ebben az értelemben a saját helytörténelmi projektéd elkészítése nem csupán a múlt feltárásáról szól, hanem arról is, hogy különböző módszerek használatával felépítéd saját megértésedet róla.

2.2. A kutatás egy jó kérdéssel kezdődik: Mi érdekel engem?

De hogyan kezdjük el a saját kutatási projektünket?

Mire kell figyelni, amikor a kulturális örökségünket vizsgáljuk?

És hogyan találunk egyáltalán témát?

KEZDD AZZAL, AMIT SZERETSZ

Ez a te projekted, ezért olyasmire érdemes fókuszálnod, ami valóban érdekel! A lehetőségek köre nagyon széles. A helyi örökséghez rengeteg különböző területen találhatsz kapcsolódási pontot. Ha te magad érdeklődsz a téma iránt, könnyebb mélyebben belemerülni a kutatásba.

Először próbáld meg válaszolni ezekre a kérdésekre:

- Mik a hobbijaid? Mi a helyzet a sulival vagy egy klubbal, ahol a hobbidat gyakorlod?
- Mik az érdeklődési köreid?
- Milyen témákról szeretsz tanulni?
- Mire szoktál gyakran rákeresni, vagy miről beszélgetsz a barátaiddal?
- Szereted a zenét, a sportot, a kézművességet?

NÉZZ MAGADBA

NÉZZ KÖRÜL

- Kik állnak hozzád közel?
- Gondolj a csaláodra, a saját örökségedre.
- Mit tudsz a családod helyi örökségéről? Szeretnél többet megtudni róla?
- Eszedbe jut valaki érdekes történetekkel?
- Gondolj az iskoládra, a helyi közösségi ügyekre, játékokra és szabadidőre, helyi ételekre és italokra, öltözködésre, otthonokra és lakóhelyi szokásokra.
- Milyen hagyományokat gyakorolnak a lakóhelyeden?
- Érdekel, hogyan változtak meg az idők során?
- Híres-e a térséged valamiről (iparágak, mesterségek, ételek, kézművesség stb.)?
- Vannak érdekes emlékművek vagy történelmi épületek?
- Van olyan történelmi korszak vagy esemény, amely érdekel?
- Mit tudsz erről az időszakról vagy eseményről a saját településeden? Kíváncsi vagy, hogyan éltek meg az emberek?
- Kíváncsi vagy arra, hogy mások hogyan éltek meg ugyanezt?
- Vagy érdekes lehet feltárni egy bizonyos csoport tapasztalatait (nők, munkások, bevándorlói háttérrel élők, queer emberek stb.)?

- Lesz elegendő kutatási anyag a témádhoz?
- Vannak még élő emberek, akik hajlandók beszélni róla?
- Hozzáférsz a helyszínekhez?
- Rendelkezel a szükséges erőforrásokkal? Fontold meg:
- Mennyi időd van a projektre?
- Egyedül dolgozol vagy csoportban?
- Segít-e valaki, például családtagok vagy tanárok?

GYAKOLTIAS
SZEMPONTOK

Ha ezeket a kérdéseket felteszed magadnak, és azt érzed, hogy valamiről szívesen megtudnál többet, akkor jó úton jársz. Elkezdhetsz azon gondolkodni, hogyan gyűjts össze minden szükséges információt ahhoz, hogy feltárd az érdeklődésed mögött rejlő történetet — a helyi kulturális örökségedet. A következő oldalak három olyan kutatási módszert mutatnak be, amelyek segíteni fognak megválaszolni minden kérdésedet.

Tip Néha a kutatásod nem pontosan a terv szerint alakul — bizonyos részek tovább tartanak, és néhány dolog nem úgy működik, mint gondoltad. Ne aggódj emiatt. Maradj rugalmas, és tűzz ki olyan célokat, amelyeket valóban meg tudsz valósítani.

1. eszköztár: Kezdjünk hozzá!

1. sablon : Témaválasztó feladatlap

Ez a sablon segít kiválasztani egy olyan témát, amely valóban jelentést hordoz számodra kutatásod során. Arra ösztönöz, hogy átgondold a saját érdeklődésedet, a körülötted élőket és a helyi környezetet, és végül olyan témát találj, amely ötvözi érdeklődésed a közösséged örökségével.

2. sablon : Projekttervező munkalap

A projekttervező munkalap segít abban, hogy átláthatóan felépítsd és rendszerezd a kulturális örökséggel kapcsolatos kutatásotod. Támogat abban, hogy a fő célt kisebb, kezelhető feladatokra bontsd le, egyértelmű határidőket határozz meg, és nyomon kövesd a munka előrehaladását.

3. A kutatás

3.1 Személyes történeteket gyűjtő interjúk

MI A SZÓBELI TÖRTÉNELEM? ÉS MIÉRT FONTOS?

A szóbeli történelem (oral history) azt jelenti, hogy történeteket, hagyományokat és emlékeket osztunk meg egymással. Ez olyasmi, amit a mindennapi életünkben gyakran csinálunk – beszélgetésekben barátokkal vagy családdal, amikor felidézünk és megosztjuk a múltbeli élményeinket.

De az oral history egy módszer is, amelyet a történelmi kutatásban alkalmaznak. Ahelyett, hogy csak könyvekből olvasnánk a múltról, közvetlenül azoktól az emberektől tanulhatunk, akik átélték az adott történelmi eseményt vagy korszakot. Azért különleges, mert érzelmi, személyes és közösségi nézőpontokat rögzít, amelyek gyakran hiányoznak a hagyományos történelemkönyvekből. Ezeket az embereket kortárs tanúknak nevezzük. Ha meginterjúvolod őket, személyes nézőpontokat tudsz megörökíteni történelmi eseményekről és egykori időszakokról, és megoszthatod másokkal.

A történelemről alkotott tudásunk nagy része könyvekből és írott dokumentumokból származik, de:

- **Nem minden kerül leírásra.**

A történelemkönyvek gyakran a nagy nevekre vagy nagy eseményekre fókuszálnak, nem pedig hétköznapi emberekre vagy helyi történetekre. Így sok minden nincs dokumentálva (például: hogyan ünnepelték a helyi fesztiválokat a városodban 50 évvel ezelőtt – ezt talán nem találod meg egyetlen könyvben sem).

- **Nem mindenki mondhatja el a saját történetét.**

Az emberek különböző mértékben rendelkeztek hatalommal és láthatósággal — régen és ma is.

A szóbeli történelem kutatása segíthet abban, hogy:

- **Teret adjon azoknak a hangoknak, amelyeket gyakran figyelmen kívül hagynak** – például nőknek, bevándorló háttérrel élőknek, munkásosztálybeli embereknek vagy kisebb közösségek tagjainak.
- **Ráirányítsa a figyelmet olyan tapasztalatokra**, amelyeket az írásos történelem kevésbé rögzített vagy értékelt.
- **Személyes, érzelmmel teli és hétköznapi történeteket emeljen be**, amelyek új megértési módokat nyithatnak a múlt felé.
- **Különböző embereket és nézőpontokat jelenítsen meg**, és megmutassa, hogy a történelem összetett és sokszínű – sosem létezik egyetlen, végleges változata a múltnak.
- **Szélesebb megértést adjon arról, hogy mi lehet történelem** — nemcsak politikai események vagy híres emberek, hanem a mindennapi élet, érzések és emlékek is.
- **Segítsen megismerni a helyi örökséget és többet megtudni a régió történelméről.**

A következő oldalakon tippeket és tanácsokat találsz ahhoz, hogyan készíts interjúkat — az interjúalanyok kiválasztásától kezdve az interjú lebonyolításán át az eredmények feldolgozásáig.

Hogyan válassz interjúalanyt?

Hogy kit interjúolsz meg, nagyrészt a témától függ. Ha olyasmire fókuszálsz, ami régen történt, lehet, hogy már kevesen élnek, akik emlékeznek rá. Ilyen esetben az életkor valószínűleg a legfontosabb szempont.

Gondold át azt is, mennyire széles vagy konkrét a témád. Szeretnél többet megtudni a családtörténetedről? Vagy talán a lakókörnyezetéről? Mielőtt kiválasztasz valakit, érdemes megkérdezni: kik voltak érintettek vagy hatással voltak a témámra?

Készíts listát a téma különböző érintett csoportjairól vagy személyeiről. Ez lehet például:

- **Azok, akik közvetlenül átélték** az eseményt vagy korszakot, és az ő leszármazottait.
- **Azok, akikre hatással volt** (még ha nem is vettek részt benne), és az ő leszármazottait.
- **Azok, akik szakmailag foglalkoznak a témával** (például tanárok, aktivisták, közösségi vezetők stb.).

Példa

Ha a témád az, hogyan változott egy helyi iskola az idők során, akkor megkereshetsz:

- volt diákokat
- ott dolgozó tanárokat vagy alkalmazottakat
- a diákok szüleit
- iskola tanácsi tagokat vagy helyi politikusokat
- az oktatási rendszert jól ismerő szakértőket

Tedd fel magadnak ezeket a kérdéseket is:

- Szeretnék különböző nézőpontokat ugyanarról az eseményről vagy időszakról?
- Vagy egy adott csoportra szeretnék fókuszálni, például nőkre, bevándorlókra, vagy egy bizonyos szakma tagjaira – például tanárookra vagy gazdákra?

Hogyan találj interjúalanyt?

Ha nincs még konkrét személy, aki illik a témához, többféle módon is kereshetsz. A legjobb megoldás gyakran ezek keveréke.

- **Hólabda módszer:** Mesélj a barátaidnak és családotoknak a projektedről — és kérd meg őket, hogy adják tovább az ismerőseiknek. Egy kis szerencsével valaki felismeri, ki lenne számodra a megfelelő személy.
- **Kapunyitó módszer:** Beszélj olyan emberekkel, aki kapcsolatban állnak az általad keresett csoporttal. Például egy iskolaigazgató segíthet összekötni nyugdíjas tanárokkal, egy kulturális egyesület vezetője pedig bevezethet más tagokhoz.
- **Közvetlen megkeresés:** Átlapozhatsz helyi újságokat, telefonkönyvet, vagy kereshetsz online is. Készíthetsz egy rövid felhívást a projektedről és arról, hogy kit keresel, majd kifüggesztheted a környékeden. Egy apróhirdetés a helyi lapban szintén működhet. Találkozhatsz potenciális interjúalanyokkal olyan helyeken is, amelyek a témához kapcsolódnak — például templomokban, mecsetekben, zsinagógákban, boltokban vagy helyi rendezvényeken.

Kapcsolatfelvétel egy potenciális interjúalanyal

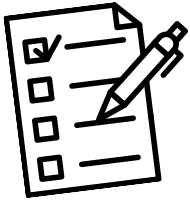
Amikor először keresel meg valakit, készülj fel arra, hogy elmagyarázd, miről szól a projekted. Érdekelheti őket:

- **Miről szól a projekted és miért csinálod?**
→ Oszd meg velük a témádat és a projekt célját. Tudasd velük, ha ez iskolai feladat, csoportos projekt stb.
- **Miért pont őt választottad?**
→ Mondd el, miért lehet az ő nézőpontja érdekes vagy fontos a kutatásodhoz.
- **Milyen lesz az interjú?**
→ Mondd el, mennyi ideig tart majd (például 15–20 perc vagy 30–45 perc).
→ Kérdezd meg, hozzájárul-e a felvételhez (videó vagy hang). Ha nem, elég, ha jegyzetelsz.
- **Mi fog történni az interjúval?**
→ Mondd el, hogy hol és hogyan fogod felhasználni a történeteiket — iskolai dolgozatban, cikkben, publikációban, kiállításon stb. Közzé lesz téve egy weboldalon, bemutatva egy közösségi eseményen, vagy megjelenik a helyi újságban?

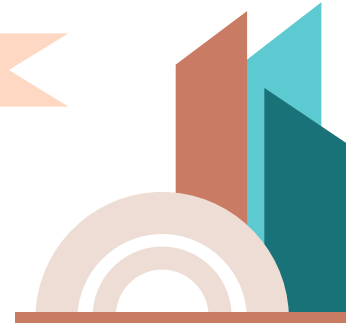

Vannak, akik nem szeretnék, ha használnád a nevüket. Ha ez összeegyeztethető a projekteddel, felajánlhatod nekik az anonimitást. Például a nevük helyett írhatod azt, hogy „egy nő, aki 1947-ben született”, vagy használhatsz kódnevet. Csak arra ügyelj, hogy ezt a végső publikációban is világosan feltüntesd.

Felkészülés az interjúra

Ha találtál interjúalanyokat, és megegyeztetek az interjú időpontjáról és helyszínéről, szánj időt a felkészülésre. Ne feledd, hogy a tisztelet jele, ha megmutatod az interjúalanyoknak, hogy valóban érdekelnek a történeteik, és időt, energiát fektettél abba, hogy utánanézz a témának.

✦ Végezz háttérkutatást

Hasznos, ha összegyűjtesz némi információt az időszakról / eseményről / témáról, amelyről kérdezni szeretnél, például forráskutatás vagy archív anyagok segítségével. Ez segít abban, hogy:

- Jobban megértsd, miről beszél az interjúalany
- Tájékozottabb és tiszteletteljesebb kérdéseket tehess fel

✦ Készítsd elő a kérdéseidet

Az elmondott történetek gyűjtésének módszerében az a cél, hogy az interjúalany szabadon beszélhessen az emlékeiről. Ennek ellenére hasznos, ha előre készítesz néhány kérdést, hogy irányítani tudd a beszélgetést, illetve segíts, ha szünetek adódnak, vagy ha az interjúalanynak bátorításra van szüksége.

Próbáld meg elkerülni ❌	Próbáld meg használni ✅
Írányított kérdések Például: „Milyen rosszul érezte magát, amikor X történt?”	Nyitott kérdések Például: „Hogyan érezte magát, amikor X történt?”
Igen/Nem kérdések Például: „Jónak tartotta ezt a változást?”	Nyitott kérdések Például: „Mit gondolt erről a változásról?”
Egyszerre több kérdés Például: „Mi történt, és mit gondolt róla?”	Kérdések, amelyek egyszerre csak egy dologra fókuszálnak Például: „El tudná mesélni, mi történt?” „Mit gondolt róla?”

Készíthetsz néhány, a témához kapcsolódó kérdést, például:

- „Mesélne a gyerekkoráról?”
- „Hogyan ünnepelték régen a fesztiválokat?”
- „Mit jelentettek a hagyományok a családjában?”

És néhány továbbgördítő kérdést is, hogy folyamatos maradjon a beszélgetés, például:

- „Mesélne erről egy kicsit bővebben?”
- „Mit jelentett ez az ön számára?”

Az interjú lebonyolítása

A következő tippek segíthetnek abban, hogy az interjú mind neked, mind az interjúalanyodnak kellemes legyen, és közelebb vigyen ahhoz, hogy többet megtudj a kulturális örökséggel kapcsolatos témádról.

✦ Köszönd meg az interjúalanyok:

Mielőtt kérdezni kezdenél, köszönd meg, hogy időt szánt rád, és hogy nyitott arra, hogy megossza veled az emlékeit.

✦ Kérj (ismét) engedélyt a felvételhez

- Még akkor is, ha előre megbeszéltétek, hogy hang- vagy videófelvétel készülhet, kérdezd meg újra, hogy továbbra is beleegyeznek-e.
- Csak és kizárólag akkor kezdj el felvételt készíteni, ha az interjúalany egyértelmű engedélyt ad rá.
- Ha nem járul hozzá, csak jegyzetelj.

✦ Hallgass aktívan és empatikusan

- Mutasd meg, hogy figyelsz: bólogatással, mosollyal vagy olyan kifejezésekkel, mint „mhmm”, „értem”.
- Próbáld megérteni, mit élt át az interjúalany, és hogyan érez a történetekkel kapcsolatban.
- Hogy biztos legyél abban, jól érted, finoman visszakérdezhetsz: „Csak hogy jól értem-e: [FOGALMAZD ÁT, AMIT MONDOTT], vagy félreértettem?”

✦ Maradj nyugodt és türelmes

- Hagyd, hogy a másik személy a saját tempójában beszéljen.
- Ne szakítsd félbe.
- Te se beszélj túl sokat – adj teret neki.
- A történetére figyelj – ne a saját véleményedre.

✦ Légy érzékeny és tisztelettudó

- Egyes emlékek fájdalmasak, érzelmesek vagy nagyon személyesek lehetnek. Előfordulhat, hogy vannak témák, amelyekről az interjúalany nem akar beszélni. Ilyen esetben ne erőltess.
- Ami számodra apróságnak tűnik, számára nagyon fontos lehet.
- Hagyd, hogy ő vezesse a beszélgetést, és ő döntse el, mit és mennyit szeretne megosztani.

✦ **Használjatok személyes tárgyakat, ha szeretné**

Egyesek szívesen hoznak fényképeket, tárgyakat vagy dokumentumokat, amelyek segítenek felidézni a múltat. Ezek előbbé és jelentőségteljesebbé tehetik az interjút.

Az interjú után

Miután az interjú véget ért, és elhagytad a helyszínt, szánj egy kis időt arra, hogy átgondold a történeteket, és írd le a gondolataidat:

- Milyen benyomást tett rád az interjúalany?
Feszült volt vagy nyugodt? Mi lehetett ennek az oka?
- Hogyan érezted magad az interjú alatt és után?
Feszült voltál vagy nyugodt? Miért?
Hogyan érzed most magad?
Milyen volt a kapcsolatod az interjúalannal?
Jól kijöttetek egymással? Volt feszültség? Ha igen, miért?
- Mik voltak az interjú csúcspontjai? Miért éppen ezek?
- Mennyire volt eredményes az interjú? Tanultál belőle valamit? Sok újat? Csak keveset?
- Hogyan értékeled az interjút?
Megérte a befektetett munkát?
Mit tudnál javítani, például a következő interjú előkészítésében?
- Merre visznek tovább az interjú eredményei?
Hogyan befolyásolja az interjú a kutatásodat?

2. eszköztár : Interjúk

3. sablon: Interjú ellenőrzőlista

Ez az ellenőrzőlista végigvezet a kulturális örökséggel kapcsolatos interjú megtervezésének és lebonyolításának minden lépésén. Segít abban, hogy a folyamat tartalmas, tiszteletteljes és jól dokumentált legyen.

4. Interjú jelentés

Ez az eszköz segít az interjúk megszervezésében, a felkészülésben és dokumentálásban, beleértve a jegyzetelést is. Lehetővé teszi, hogy egy adott interjúalannal kapcsolatos minden releváns információ egy helyen legyen, így a munkád hatékonyabbá és átláthatóbbá válik.

5. sablon: Úmutató az interjúkészítéshez

Ez az eszköz segít az interjúk megtervezésében és elkészítésében a szóbeli történetkutatás (oral history) részeként. Segít személyes történeteket és tudást gyűjteni a helyi kultúráról és örökségről közvetlenül a közösség tagjaitól.

6. sablon: Interjú hozzájáruló nyilatkozat

Kérd meg az interjúalanyokat, hogy írják alá ezt a nyilatkozatot, mielőtt elkezded az interjút. Ez megerősíti, hogy egyetértenek azzal, hogy részt vegyenek a projektedben és megosszák a történetüket. Segít abban, hogy megszerezd a hozzájárulásukat, és tiszteletben tartsd személyi jogukat.

3.2 Forráskutatás

MIT JELENT AZ, HOGY ARCHIVUM?

Az archívumok a kollektív emlékezet fontos intézményei, és olyan forrásanyagokat őriznek, amelyek nélkülözhetetlenek egy adott hely vagy közösség történelmének, identitásának és fejlődésének rekonstrukciójához és megőrzéséhez.

Az emberek emlékei mellett (mint a személyes történetek gyűjtésében) a múltnak számos írott nyoma is létezik: levelek, fényképek, újságok, dokumentumok, iskolai iratok vagy egyesületi dokumentumok. Ezeket gyakran levéltárakban tárolják – olyan különleges helyeken, ahol ezeket a dokumentumokat őrzik és védik. A levéltári és forráskutatás azért fontos, mert objektív nézőpontot ad a személyes tapasztalatokhoz és egyéni szemléletmódokhoz. Előfordulhat, hogy az emberek emlékeit nem támasztják alá az archívumokban található objektív tárgyi források. Ez pedig érdekes kiindulópontot jelenthet saját történelmünk kritikus vizsgálatához.

Hol található történelmi dokumentumokat?

A kutatáshoz számos különböző hely és sokféle archívumtípus áll rendelkezésedre. A témádtól függően felkereshetsz helyi levéltárakat, könyvtárakat, egyházi archívumokat, vagy online archívumokat is. Minden archívumtípus más-más forrásokat őriz, ezért érdemes tudni, hol mit találhatsz.

Városi vagy települési levéltárak

Itt régi lakossági nyilvántartásokat, építési terveket, iskolai iratokat, újságokat stb. találhatsz. Tökéletesek, ha a városod, egy adott környék vagy egy helyi esemény története érdekel.

Church archives

Az egyházi archívumok kiváló helyek a múltbéli emberek és családok életének megismerésére. Keresztelési, házassági, halálozási vagy temetési anyakönyvek találhatóak itt. Különösen hasznosak, ha családtörténetet kutatsz vagy helyi hagyományokat vizsgálsz.

Egyesületek / helytörténelmi társaságok archívumai

Ezek gyakran kisebb, de nagyon hasznos archívumok, amelyeket többnyire helyi klubok vagy történészek működtetnek. Ideális hely fényképek, jegyzőkönyvek vagy jubileumi kiadványok megtalálásához a településedről / régiódról. Ha egy sportklub, iskola vagy helyi csoport történelmi fejlődése érdekel, ez kiváló kiindulópont.

Regionális könyvtárak

A legtöbb könyvtár sokkal többet őriz a könyveknél. Itt régi újságokat vagy helytörténeti külön gyűjteményeket is találhatsz – és persze könyveket. Még akkor is, ha nem pontosan tudod, mit keresel, a könyvtárosok segíthetnek.

Online platformok

Sok archívum már online is elérhető, ami nagyban megkönnyíti a kutatást, különösen, ha személyesen nem tudsz ellátogatni. Néhány hasznos weboldal például:

Belgium	Németország
<ul style="list-style-type: none"> • Belga Állami Levéltár: https://www.arch.be/index.php?l=en • KBR, Belgiumi Királyi Könyvtár: https://www.kbr.be/en/ • A Belga Királyi Szépművészeti Múzeum online archívuma: https://historicalarchives.fine-arts-museum.be/index.php/?sf_culture=en • Archiefpunt, magánarchívumok és gyűjtemények Flandriában és Brüsszelben: https://archiefpunt.be/ 	<ul style="list-style-type: none"> • www.archivportal-d.de • www.deutsche-digitale-bibliothek.de
Magyarország	Lengyelország
<ul style="list-style-type: none"> • www.hungaricana.hu • www.adt.arcanum.com • www.fortepan.hu • www.mapire.eu 	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.nac.gov.pl/ • https://archiwa.gov.pl/poznaj/projekty/zosia-2/ • https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/ • https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sezam
Szerbia	
<ul style="list-style-type: none"> • Szerb Állami Levéltár: https://arhivsrbije.rs/en • Szerb Állami Könyvtár: https://nb.rs/en/digital-services/ 	

Mit találhatsz a levéltárakban?

A levéltárakban az eseményekre, emlékekre vagy emberekre vonatkozó források széles választéka érhető el. Ezek a források olyanok, mint egy kirakós darabjai – az interjúkkal és a saját megfigyeléseiddel együtt teljesebb képet adnak a helyi kulturális örökségről. Az archívumokban található dokumentumok például a következők lehetnek:

- Régi városrészekről, eseményekről, utcákról vagy fesztiválokról készült fotók
- Személyes írások – például naplók, levelek vagy visszaemlékezések olyan emberektől, akik egy adott korszakban éltek
- Cikketek és beszámolók eseményekről, problémákról vagy eredményekről
- Épületekkel vagy ingatlanokkal kapcsolatos tervek vagy dokumentumok – különösen hasznosak, ha egy adott házat, utcát vagy építményt kutatsz
- A mindennapi életről, fontos eseményekről vagy változásokról szóló történetek, például iskolai krónikákban vagy egyesületi évkönyvekben

Elsődleges források	Másodlagos források
<p>Olyan anyagok, amelyek első kézből számolnak be eseményekről, és amelyeket olyan valaki készített, aki jelen volt, amikor az esemény történt. Az elsődleges források közvetlen bizonyítékot adnak a múltból – mintha egy ablakon keresztül látnánk vissza a történelembe.</p> <p>Példák:</p> <ul style="list-style-type: none">• Levél vagy napló• Fotók vagy videók• Egy adott napi újság• Hivatalos nyilvántartások• Interjú valakivel, aki átélte az eseményt	<p>A másodlagos források olyan anyagok, amelyeket később készített valaki, aki nem feltétlenül élte át közvetlenül az eseményt. Ezek a források az elsődleges dokumentumokra vagy történelmi eseményekre támaszkodva magyarázzák vagy értelmezik azokat.</p> <p>Példák:</p> <ul style="list-style-type: none">• Történelemtananyag• Dokumentumfilm• Életrajz

A forráskutatás

✦ 1. Előkészület: Határozd meg a fókuszot!

- Mit szeretnék megtudni? Fogalmazz meg egy világos kutatási kérdést.
- Mit szeretnék pontosan kideríteni? Szűkítsd le a témát!
- Készíts kulcsszólistát: nevek, helyszínek, dátumok, témák vagy események, amelyek segítik a keresést.

✦ 2. A kutatás megkezdése

- Mely gyűjtemények jöhetnek szóba?
- Nézz utána online: vannak digitális gyűjtemények?
- Írj a levéltárnak: egy részletes és pontos megkeresés sokat segít.

✦ 3. Az archívum felkeresése / A gyűjtemények áttekintése

- Digitális archívumok esetében sokkal kevésbé idő- és energiaigényes. Rövid keresés után általában megtalálod, amit keresel, azonnal megtekintheted, kijegyzetelheted a fontos információkat, vagy szükség esetén másolatot készíthetsz.
- Ha személyesen mész a levéltárba/archívumba, figyelj a következőkre:
 - Egyeztess időpontot az adott archívummal, ha szükséges.
 - Vigyél magaddal jegyzeteléshez szükséges eszközöket, telefont vagy laptopot (mindig kérdezd meg előre, mi használható!)
 - Tartsd be a helyi szabályokat: táskát nem lehet bevinni az olvasóterembe, tilos az étel/ital.
 - Ne felejtsd otthon a személyi igazolványodat.

✦ 4. A dokumentumok értékelése

- Ellenőrizd, mi engedélyezett: jegyzetelés, szkennelés vagy fotózás.
- Írd fel a kulcsszavakat.
- Mindig jegyezd fel a dokumentum eredetét és pontos forrását.
- Sok dokumentum régi nyelvezettel vagy helyesírással készült – bátran kérj segítséget! Az archívum munkatársai azért vannak ott, hogy támogassanak, és szívesen segítenek.

Hogyan kezdj neki egy dokumentum vizsgálatának?

Tehát, ha van egy releváns kutatási kérdésed, és találtál egy olyan dokumentumot az archívumban, amely segíthet a megválaszolásában, mit tegyél ezután?

1. Írd fel az alapvető információkat

Ki írta a dokumentumot, mikor és hol készült?

Milyen típusú dokumentumról van szó (pl. beszéd, levél, törvény stb.), és kapcsolódhat-e egy helyi eseményhez vagy témához?

2. Foglald össze a tartalmát

Írd le röviden és tárgyilagosan, miről szól a dokumentum.

A lényeges pontokra koncentrálj, hogy legyen egy jó összefoglalód, amellyel később dolgozni tudsz.

Fontos, hogy a saját szavaiddal fogalmazz, és ne másold sem a tartalmi kivonatot, sem az összegzést. Így könnyebben megjegyezed a dokumentum tartalmát, és hatékonyabban tudod felhasználni a kutatásodban.

3. Értsd meg a (helyi) történelmi kontextust

Nézd meg, mi történt akkoriban, amikor a szöveg született.

Milyen történelmi vagy helyi események, hagyományok, változások vagy témák játszottak szerepet, és hogyan hatottak a dokumentum létrejöttére?

4. Ismerd fel a szándékot, célt és közönséget

Miért készült a dokumentum, és mit próbált elérni vele a szerző?

A forrás célja az volt, hogy tájékoztasson, figyelmeztessen, emlékeztessen vagy megőrizzen valamit?

Próbáld meg kideríteni, ki volt a szöveg célközönsége, és miért pont ezen a helyen hozták létre.

5. Értelmezés és jelentőség

Mit árul el ez a dokumentum az adott korról vagy helyről? Megjelennek benne személyek, helyszínek vagy hagyományok? Milyen új felismeréseket ad a közösségi értékekről, emlékezetéről vagy identitásról? Hogyan segít ez a dokumentum a kutatási kérdésed megválaszolásában?

Tips

- Mindig jó ötlet **beszélni az archívum munkatársaival**. Ők ismerik legjobban a gyűjteményt, segítenek eligazodni és megtalálni a megfelelő anyagokat. A könyvtárakban dolgozók is mindig nagyon segítőkészek, ne félj tanácsot kérni tőlük!
- Próbálj egy adott témához **több forrást is összegyűjteni**. Ha egy cikk más művekre, idézetekre hivatkozik, ezeket is nézd át. Ha másodlagos források hivatkoznak egy elsődleges forrásra, azokat is érdemes ellenőrizni.
- Tudományos cikkek esetében érdemes átnézni a **hivatkozásjegyzéket**, mert ott gyakran találsz további hasznos forrásokat.
- **Készíts jó jegyzeteket**, hogy később pontosan tudd idézni a dokumentumokat, és mindig írd fel a dokumentum címét, jelzetét és az oldalszámokat.
- **Légy óvatos az anyagokkal**, sok közülük törékeny vagy egyedi.
- **Látogatás előtt telefonálj vagy írd e-mailt**, mert bizonyos anyagok csak külön engedéllyel vagy előkészítést követően érhetőek el.
- **Tervezd meg az idődet!** A forráskutatás gyakran időigényes és sok munkát jelent.

3. eszköztár: Forráskutatás

7. sablon: Forráskutatási napló

Ez az eszköz segít nyomon követni azokat a dokumentumokat, amelyeket a forráskutatásod során felhasználsz. Rögzíti a legfontosabb információkat annak érdekében, hogy a kutatásod szervezett, visszakövethető és a kutatási céloddal igazodó maradjon. Emellett segít a források pontos hivatkozásában is.

8. sablon: Forráskutatási ellenőrzőlista

Ez az eszköz segít feltárni és elemezni a helyi kulturális örökséget történeti iratok, dokumentumok, fényképek, újságok, térképek és más levéltári anyagok vizsgálatával. Ellenőrző listát ad a levéltári kutatás előtti, alatti és utáni kulcslépésekről, hogy a kutatásod jól szervezett és hatékony legyen.

9. sablon: Forráselemző munkalap

Ez az eszköz segít az egyes archív dokumentumok elemzésében és értelmezésében. A Forráskutatási naplóval együtt használható. Kulcskérdéseken vezet végig a tartalom, kontextus és értelmezés vonatkozásában, hogy segítse annak megértését, milyen jelentősége van az adott dokumentumnak kutatásod szempontjából.

3.3. Terepmunka

Az interjúk és a forráskutatás mellett a tereplátogatás is nagyon hasznos módszer a kulturális örökség vizsgálatához. A terepmunka tulajdonképpen nem más, mint ellátogatni egy olyan helyszínre, amely fontos az általad vizsgált kulturális örökségi témában.

A terepmunka lehetőség arra, hogy közvetlenül figyelj meg és tapasztald meg a kulturális örökséget. Olyan, mintha egyszerre lennél nyomozó, művész, mesélő és történész! Kimozdulsz a helyi közösségbe, hogy felfedezd, megfigyelj, meghallgasd és átérezd egy hely hangulatát és jelentését.

A tereplátogatás segít abban, hogy::

- Új szemmel fedezd fel a környezetet.
- Kapcsolódj olyan helyszínekkel, amelyek a történelem, az emlékezet és az identitás hordozói.
- Kérdéseket tegyél fel, és dokumentáld, amit láatsz, hallasz vagy érzel.
- Összevesd a helyszínen látottakat más forrásokkal, például könyvekkel, cikkekkel vagy interjúkkal.
- Fotókat, videókat vagy jegyzeteket készíts, amelyeket később felhasználhatsz a prezentációidban vagy a beszámolóidban.

PÉLDÁK OLYAN TÉMÁKRA, AMELYEK TEREPMUNKÁVAL JOBBAN MEGÉRTHETŐK

Téma	Lehetséges terephelyszín
Demokrácia	Tüntetések helyszínei, szavazóhelyiségek, jogokról szóló falfestmények
Multikulturalizmus	Etnikus negyedek, vallásközi terek
Migráció	Vasútállomások, határátkelők, befogadó pontok
Nők öröksége	Női vezetők otthonai vagy szobrai, feminista falfestmények
Fiatalság és aktivizmus	Former youth centers, 90s rave or punk sites

PÉLDÁK TEREPMUNKA HELYSZÍNEKRE KATEGÓRIÁK SZERINT

Kategória	Helyszínek példái	Mit érdemes feltárni / Milyen kérdéseket tegyél fel?	Kapcsolódó témák
Történelmi helyszínek	Főtér, várrom, középkori torony, régi vasútállomás	Mi a hely története? Mikor épült? Hogyan változott az idők során?	Identitás, Történelem, Városi emlékezet
Vallási terek	Templom, mecset, zsinagóga, kolostor, imahely stb.	What role did this place play in local life? What traditions are practiced?	Hit, Együttélés, Hagyomány
Multikulturális negyedek	Kisebbségi településrész, kisebbségi városrész, etnikai negyed	Milyen kultúrák éltek / élnek itt? Felfedezhetők-e különböző nyelvek vagy szokások nyomai?	Multikulturalizmus, Befogadás
Mindennapi közösségi terek	Piac, ifjúsági központ, szökőkút, sportpálya, művelődési ház	Hogyan használják ma ezt a helyet? Változott-e a jelentése az idők során?	Közösséghez tartozás, Mindennapi élet, Generációk
Emlékművek és emlékhelyek	Háborús emlékmű, ellenállási tábla, szobor, békeememoriál	Kikre emlékeznek a hely? Mit mesél - vagy mit hallgat el - az emlékmű?	Demokrácia, Békeépítés, Kollektív emlékezet
Ipari örökség	Elhagyott gyár, bánya, erőmű, munkáslakótelep	Milyen munkát végeztek itt? Hogyan formálta ez a helyi közösséget?	Munka, Gazdaság, Migráció
Kulturális intézmények	Könyvtár, színház, múzeum, művelődési ház, zeneiskola	Milyen kulturális tevékenységeknek adott otthont? Kik férhettek hozzá ezekhez?	Művészet, Oktatás, Kulturális jogok
Természeti, vidéki helyszínek	Szőlőhegy, pásztoraknyó, régi malom, szent fa vagy forrás	Milyen hagyományok vagy történetek kötődnek ehhez a tájhoz? Hogyan használják ma?	Természet, Vidéki élet, Hiedelmek
Városi kifejezésformák	Graffiti falak, utcai művészet, tiltakozó murálok, közösségi kert	Milyen üzenetek jelennek meg itt? Kik az alkotók? Mi látható - és mi tűnt el?	Fiatalok hangja, Szabadság, Ellenállás

MIT CSINÁLSZ TEREKUTATÓKÉNT?

De a terepkutatás jóval több annál, mint hogy egyszerűen körbesétálsz egy adott helyen. Ez egy vizsgálat, amely a kutatásodhoz kapcsolódó konkrét kérdésekre irányul. Egy helyszínt meghatározott céllal keresel fel.

Íme néhány tanács, hogy tudd, mit érdemes tenned a terepkutatás előtt, közben és után.

“
Places tell stories.
Field visits help you
hear them.”

Mielőtt ellátogatsz egy helyszínre

Először is győződj meg arról, hogy van egy világos kutatási kérdésed, különben nem fogod tudni, mire figyelj. Ezután, még a kiválasztott helyszín felkeresése előtt, gondold át a következő kérdéseket:

- Miért fontos ez a helyszín ahhoz, hogy többet megtudj a kutatási kérdésedről?
- Mit tudsz már erről a helyről? Végeztél elég előzetes kutatást? (kérdezz idősebbeket, nézz utána levéltárakban, keress történeteket vagy forrásokat online...)
- Vannak ehhez a helyhez kapcsolódó helyi történetek vagy hagyományok?
- Mit szeretnél megtudni a látogatás során? A helyszín mely aspektusai érdekelnek?
- Bejárható-e a teljes helyszín? Szükséged van-e külön engedélyre vagy hozzáférésre bizonyos részekhez? Van-e valaki, akit fel kell hívnod engedélykéréshez?

A látogatás során

Ahogy már korábban említettük: a tereplátogatás a kutatási folyamat része, ezért fontos, hogy rögzítsd a tapasztalataidat és felismeréseidet. Sokkal könnyebb dolgod lesz, ha a látogatás előtt végiggondolod a legfontosabb kérdéseket, hogy a helyszínen is tudatosan tartsd őket észben.

- **Figyeld meg és “érezd” a helyszínt**
 - Az első feladatod, hogy szélesre nyisd a szemed, és figyelmesen megnézz mindent magad körül.
 - Érezd meg a hangulatot: eszedbe jut-e valami azonnal?

- **Dokumentáld az élményeidet**, hogy később is fel tudd idézni, mit láttál, hallottál, szagoltál vagy éreztél.
 - Készíts fotókat vagy rajzold le, amit látsz. Ez a te lehetőség arra, hogy kreatív kutató legyél! Ne csak tényeket rögzíts, írd le azt is, milyen érzéseket váltott ki belőled a hely.
 - Rögzíts hangokat (harangszót, zenét, beszélgetést), ha releváns.
 - Észreveszel valamit, ami kiemelkedik vagy meglep?
 - Összhangban van-e az élményed a korábbi eredményeiddel, pl. interjúkkal vagy forráskutatással?
 - Jegyzetelj röviden, hogy később is fel tudd idézni, mit tapasztaltál.
 - Ha lehet, gyűjts olyan apróságokat, amelyek segítenek emlékezni – levelet, kavicsot, bogyót...

- **Beszélgess emberekkel – helyiekkel, vezetőkkel, idősekkel**

- Kérdezz udvariasan a helyiektől. Légy kíváncsi és tiszteletteljes.
- Beszélgess olyanokkal, aki a helyszínen dolgoznak (pl. idegenvezető, takarító, történész).
- Tegyél fel nyitott kérdéseket: „Mit tudsz erről a helyről? Van személyes emléked, ami ide köt? Miért fontos számodra ez a helyszín?”
- Rögzítsd a beszélgetést, ha az emberek ehhez hozzájárulnak. Ha nem, készíts jegyzeteket.
- Ha van vendégkönyv, hagyd benne kommentet vagy néhány kedves, tiszteletteljes szót.

Miután ellátogattál egy helyszínre

- Gondold végig a tapasztalataidat: mi lepett meg? Milyen kérdéseid vannak? Ha releváns, beszélj meg a megfigyeléseidet a csapattal. Másoknak is ugyanilyen élményük volt?
- Hasonlítsd össze a tapasztalataidat és jegyzeteidet a meglévő kutatási eredményekkel. A történetek egyeznek vagy különböznek? Mi lehet ennek az oka?
- Milyen tanulságot tudsz levonni a látogatásodból? Milyen információkkal gazdagodtál?
- Hogyan visz közelebb a látogatás a kutatási kérdésed megválaszolásához?
- Vannak még olyan szempontok, amelyeknek utána kell járnod?
- Válogasd ki a dokumentációhoz, jelentéshez és prezentációhoz szükséges anyagokat: három-öt legjobb fotó, fontos idézetek és reflexiók.
- Készíts egy rövid összefoglalót arról, mit fedeztél fel és miért fontos ez.
- Add hozzá a reflexióidat, a képeket, az általad megkérdezett emberektől származó idézeteket, valamint a következtetést arról, mit tanultál a látogatásból.
- Tedd hozzá azt is, hogyan járul mindez hozzá a kutatási kérdésed megválaszolásához.

A tereplátogatások életre keltik a kulturális örökséget. A terepmunka révén a kulturális örökség valóságossá, átélhetővé és élővé válik. Fiatal kutatóként nem csupán a múlttól tanulsz — hanem ahhoz is hozzájárulsz, hogyan fogják azt a jövőben megérteni. Az általad felkeresett helyek az emlékezet bizonyítékává, a változás szimbólumaivá, és a közösség hangjává válnak.

4. eszköztár : Terepmunka

10. sablon: Terepmunka-tervező sablon

Ez a táblázat segít áttekinteni azokat a tereplátogatásokat, amelyeket kutatásod során tervezel és megvalósítasz. Támogat abban, hogy rendszerezd a látogatásaidat, minden helyszínt összeköss a kutatási céljaiddal, és átgondold, hogyan járulnak hozzá a megfigyeléseid és tapasztalataid témád átfogó megértéséhez.

11. sablon: Terepmunka ellenőrzőlista

Ez az ellenőrzőlista segít megtervezni és magabiztosan lebonyolítani terepi látogatásaidat. Biztosítja, hogy jól felkészülj, és semmit ne felejtj el a látogatás előtt, közben vagy után. Használd minden alkalommal, amikor meglátogatsz egy helyszínt, hogy vizsgálódásod szervezett maradjon. Egyszerűen pipáld ki a megfelelő négyzeteket.

12. sablon: Terepi megfigyelések jegyzetlap

Ez a munkalap segít megfigyelni és rögzíteni mindazt, amit láatsz, hallasz és érzel egy kulturális örökséghez kapcsolódó helyszínen látogatásod során. Lépésről lépésre vezet végig azon, hogyan ragadd meg a részleteket, benyomásokat és beszélgetéseket, hogy a kutatásod ne csak a tényeket, hanem a hely különleges hangulatát is tükrözze.

13. sablon: Terepélmény napló

Ez a reflexiós munkalap segít átgondolni, mit láttál, mit éreztél és mit tanultál a terepmunka során. Végigvezet azon, hogyan kapcsolódik az élményed a kutatási kérdésedhez, és segít kiválasztani azokat a fotókat, idézeteket és gondolatokat, amelyeket érdemes lesz a kutatási beszámolódban vagy a prezentációdban felhasználni.

4. A kutatási beszámoló

4.1. A beszámoló formátuma

Ezek az útmutatók azért készültek, hogy segítsenek világos, reflektív és hatásos módon dokumentálni a helyi kulturális örökségről szóló vizsgálatodat. Minden kutatás egy olyan beszámolóval zárul, amely hozzájárul a kulturális identitás és a közösségi emlékezet szélesebb körű megértéséhez.

Az alábbiakban megtalálod a javasolt szerkezetet a beszámolóddhoz:

1. **Bevezetés** (miért ezt a témát választottad)
2. **Alkalmazott kutatási módszerek**
3. **Fő megállapítások** (idézetek, fotók, térképek)
4. **Tanulságok** (összegzés, tanulási eredmények)
5. **Hivatkozások** (személyek, archívumok, dokumentumok)

BEVEZETŐ - TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA

Ez a fejezet adja meg a kutatásod keretét.

- Térj ki arra, miért ezt a kulturális helyszínt, történetet vagy gyakorlatot választottátok.
- Oszd meg, mit tudtál már a témáról, és mi keltette fel az érdeklődésedet a mélyebb feltárás iránt.
- Említs meg minden személyes, családi vagy közösségi kapcsolatot a helyszínhez vagy a témához.

ALKALMAZOTT KUTATÁSI MÓDSZEREK

Ebben a részben írd le, hogyan gyűjtötted az információkat, és milyen eszközöket használtál.

- Milyen típusú kutatást végeztél (interjúk, tereplátogatás, forráskutatás)?
- Kikkel beszéltél, vagy hová mentél?
- Egyedül vagy csapatban dolgoztál?
- Tüntesd fel a kutatás során felmerült kihívásokat is.

Rövid bekezdésekben foglald össze a módszereket.

FŐ MEGÁLLAPÍTÁSOK, EREDMÉNYEK

Ez a beszámoló fő fejezete, ahol bemutatod az eredményeidet.

- Tüntesd fel az interjúalanyaidtól származó történeteket, tényeket és idézeteket.
- Ossz meg érdekes képeket vagy fotókat, amelyek alátámasztják a megállapításaidat.
- Írd le, mit jelent ma a helyszín vagy a történet a helyi emberek számára.
- Szükség esetén témák szerint csoportosítsd (pl. emlékezet, hagyomány, identitás).
- Adj hozzá vizuális elemeket és egyéb anyagokat, amikor csak lehetséges.

ÖSSZEGZÉS, TANULSÁGOK

Ez a rész segít végiggondolni, hogyan változtatta meg a kutatás gondolkodásmódodat.

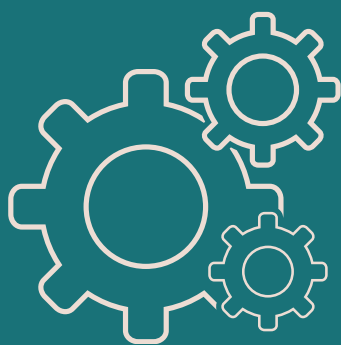
- Mit tanultál a közösségről vagy saját magadról?
- Volt-e valami meglepő vagy ami megérintett?
- Hogyan lehetne ezt az örökséget megőrizni vagy szélesebb körben ismertté tenni?
- Milyen tanácsot adnál annak, aki hasonló történeteket szeretne feltárni?

HIVATKOZÁSOK ÉS KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

I ebben a részben azt mutatod be, hogy kik segítettek, és honnan származnak az információid.

- Sorold fel az interjúalanyok neveit és szerepüket.
- Említsd meg azokat az intézményeket, ahol fotókat vagy dokumentumokat találtál.
- Tüntesd fel a felhasznált weboldalakot, könyveket, archívumokat, újságírói sajtóközleményeket, sajtókivágatokat stb.
- Köszönd meg mindenkinek a támogatást (pl. tanár, könyvtáros, szülő stb.).

5. eszköztár : Kutatási beszámoló

14. sablon: Adatösszegző lap

Ez az eszköz segít abban, hogy a tereplátogatások, interjúk és archív kutatások során gyűjtött információkat egy helyre gyűjtsd. Ezt a sablont arra használd, hogy összefoglald a legfontosabb megállapításaidat, azonosítsd a főbb témákat, valamint kiválaszd azokat az idézeteket vagy képeket, amelyek támogatják a kutatási kérdésedet, mielőtt elkezdenéd megírni a kutatási beszámolót.

15. sablon: Kutatási jelentés sablon

Ez a sablon segít rendszerezni és bemutatni a kutatásod eredményeit. Lépésről lépésre végigvezet azon, hogyan választottál a témát, hogyan végezted el a kutatást, mit fedeztél fel, és mit tanultál. Emellett támogat abban is, hogy később a helyszíni bemutatód / örökség-sétádat is előkészítsd.

4.2. Segédanyagok

Segédanyagok listája

1. sablon: Témaválasztó feladatlap - sablon (1. eszköztár)	1. melléklet
2. sablon: Projektervező munkalap (1. eszköztár)	2. melléklet
3. sablon: Interjú ellenőrzőlista (2. eszköztár)	3. melléklet
4. sablon: Interjú jelentés (2. eszköztár)	4. melléklet
5. sablon: Útmutató az interjúkészítéshez (2. eszköztár)	5. melléklet
6. sablon: Interjú hozzájáruló nyilatkozat (2. eszköztár)	6. melléklet
7. sablon: Forráskutatási napló (3. eszköztár)	7. melléklet
8. sablon: Forráskutatási ellenőrzőlista (3. eszköztár)	8. melléklet
9. sablon: Forráselemző munkalap (3. eszköztár)	9. melléklet
10. sablon: Terepmunka-tervező sablon (4. eszköztár)	10. melléklet
11. sablon: Terepmunka ellenőrzőlista (4. eszköztár)	11. melléklet
12. sablon: Terepi megfigyelések jegyzetlap (4. eszköztár)	12. melléklet
13. sablon: Terepélmény napló (4. eszköztár)	13. melléklet
14. sablon: Adatösszegző lap (5. eszköztár)	14. melléklet
15. sablon: Kutatási jelentés sablon (5. eszköztár)	15. melléklet

5. Fiatalok nemzeti kutatásai

Áttekintés

A partnerországokban megvalósított ifjúsági örökségkutatások közös mintázatokat mutatnak abban, ahogyan a fiatalok a kulturális örökséghez kapcsolódnak. A különböző kontextusok és témák ellenére az örökséget következetesen egy élő, dinamikus folyamatként értelmezték, amely szorosan kapcsolódik a mindennapi élethez és a közösségi tapasztalatokhoz.

A kutatásban részt vevő fiatal kutatók száma országonként eltérő volt, tükrözve a különböző nemzeti megközelítéseket és kapacitásokat. Összesen legalább 50 fiatal kutató vett részt aktívan az öt európai országot lefedő folyamatban, hozzájárulva a különböző nézőpontokhoz és a kulturális örökség sokszínű, gazdag értelmezéséhez.

Az eredmények azt mutatják, hogy a részvételen és tapasztalati tanuláson alapuló módszerek – például a terepmunka, az interjúk és a történetmesélés – különösen hatékonyak abban, hogy az örökséget jelentéssé tegyék a fiatalok számára, miközben erősítik kritikai gondolkodásukat, elköteleződésüket és felelősségérzetüket.

Belgium

Belgiumban a kutatás azt mutatta, hogy a kulturális örökség különböző nézőpontokon keresztül válik felfedezhetővé, különösen akkor, ha a résztvevők eltérő háttérrel és előzetes tudással érkeznek. A falvakra és a kevésbé látható örökségi elemekre helyezett fókusz révén a fiatalok felfedezték a helyi hagyományok, hétköznapi tárgyak és a közösségi identitás értékét. A folyamat rávilágított a fokozatos támogatás, az interaktív módszerek és a csapatmunka szerepére a magabiztosság és az aktív részvétel erősítésében. Összességében a kutatás megerősítette, hogy az örökség akkor válik igazán jelentéssé a fiatalok számára, ha hozzáférhető, személyes kapcsolódási pontokat kínál, és közvetlenül kapcsolódik a saját környezetükhöz.

Lengyelország

Lengyelországban a kutatás rámutatott, hogy az örökség akkor válik igazán megfoghatóvá, ha helyi kontextusokba ágyazódik, kapcsolódik a fiatalok személyes érdeklődéséhez, és egy jól strukturált kutatási folyamat támogatja. A különböző esettanulmányok megerősítették, hogy a kulturális örökség társadalmi erőforrásként értelmezhető, amely magában foglalja az épített környezetet, a mindennapi életet, a művészeteket és a kollektív emlékezetet. A fiatalok önállóságának és a mentori támogatásnak a kombinációja kulcsfontosságúnak bizonyult a magas színvonalú eredmények elérésében, és egyben erős modellt kínál a projekt további szakaszaihoz.

Magyarország

Magyarországon a kutatás kiemelte a mindennapi kulturális gyakorlatok – például a zene és a tánc – jelentőségét, mint az örökség olyan elemeit, amelyek formálják a közösségi életet és a köztereket. A folyamat lehetőséget adott a fiataloknak arra, hogy újra felfedezzenek ismerős helyszíneket, és erősebb kapcsolatot alakítsanak ki a helyi környezetükkel. Bár az elemzési szakaszban további támogatásra lehet szükség, a rugalmas és tapasztalati alapú megközelítés hatékonyan bizonyult a résztvevők bevonásában és az örökség mélyebb megértésének elősegítésében.

Szerbia

Szerbiában a kutatás azt mutatta, hogy a kulturális örökség leginkább egy élő, részvételen alapuló folyamatként érthető meg, amely szorosan kapcsolódik a mindennapi élethez, a városi térhez és az állampolgári részvételhez. Tematikus séták, interjúk és történetmesélés segítségével a fiatalok aktív szerepet vállaltak az örökség értelmezésében, miközben kritikusabb képet alakítottak ki saját városukról és identitásukról. Ez a megközelítés megerősíti, hogy az örökség értéke abban rejlik, hogy képes összekapcsolni embereket, élményeket és aktuális társadalmi kérdéseket.

Németország

Németországban a kutatás megerősítette, hogy a fiatalok sikeresen bevonhatók az örökségkutatásba, ha világos struktúrát, megfelelő iránymutatást és eszközöket kapnak. A témák sokfélesége lehetővé tette, hogy a résztvevők több nézőpontból – történeti, ökológiai és társadalmi dimenziók mentén – vizsgálják az örökséget. Az eredmények rámutatnak arra, hogy erősebb támogatásra van szükség a témaválasztás és a kutatómódszertan terén, miközben fontos megőrizni az iránymutatás és az önállóság közötti egyensúlyt a jelentős tanulási eredmények érdekében.

Ezek a kutatások arra hívnak, hogy az örökséget ne lezárt múltként lásd, hanem élő történetként, amely a kérdéseiden keresztül lélegzik, a kíváncsisággal együtt formálódik, és új alakot ölt abban, ahogyan felfedezed és megosztod.

6. Következtetés

Ez az útmutató arra hív, hogy más szemmel nézz a világra. A kulturális örökség nem csupán a múltból szól – jelen van a mindennapjaidban, a környezetekben, az emlékeidben és az emberekben, akik körülötted élnek. Amikor felfedezed, nemcsak tanulsz, hanem a saját történetedet és a közösségben betöltött helyedet is jobban megérted.

Amikor emberekkel beszélgetsz, levéltárakban kutatsz vagy helyszíneket fedezel fel, egyre inkább kirajzolódik, hogyan állnak össze az apró részletek egy nagyobb egészé. Fontos emlékezni arra, hogy nincs egyetlen igazság. Csak nézőpontok, tapasztalatok és történetek vannak, amelyeket a saját munkádon keresztül kelthetsz életre.

Kezdd azzal, ami igazán érdekel. Kövesd a kíváncsiságodat. Tegyél fel kérdéseket – akár nehezeket is. Minél személyesebb az utad, annál jelentéseesebbek lesznek az eredményeid.

Végső soron ez nemcsak az örökség megértéséről szól, hanem arról, hogy hangot adj neki. A saját hangodon. És ezen keresztül lehetőséged van történeteket megosztani, embereket összekapcsolni, és formálni azt, ahogyan a közösségedet a jövőben látják és emlékeznek rá.

*„A fiatalok nem csupán a jövőt jelentik.
Ők a változás mozgatórugói már ma is.”*

Kofi Annan